

Openheid bij het RST

Het Recherche Samenwerkingsteam wordt weleens beschouwd als een besloten eliteclub die werkt op een vakantiebestemming, maar dat beeld strookt niet met de werkelijkheid. 'We zijn gewoon een researchteam, waar keihard wordt gewerkt.'

Het Recherche Samenwerkingsteam (RST) werkt in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Formeel bestaat het sinds 2001 en het heeft als taken de bestrijding van grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit, drugshandel, wapenhandel, mensenhandel, witwassen, internationale corruptie en terreur en het voldoen aan rechtshulpverzoeken. In 2010 - bij de staatkundige herindeling - is het RST op het allerlaatste moment in de Rijkswet opgenomen, als waarborg voor de opsporing van grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit, want de korpsen waren nog niet geëquipeerd om dat in voldoende mate zelf aan te pakken. Wim van Vemde, inmiddels voormalig hoofd RST: "We werken binnen een gecompliceerde gezags- en beheersverhouding: de vier ministers van Justitie van de landen zijn onze bazen. Daarnaast werken we onder drie procureurs-generaal en vier hoofdofficieren van justitie. En we worden als waarborgorganisatie betaald door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties."

Het RST valt niet onder de nationale politie. In de praktijk is het RST voor veel zaken wel afhankelijk van de nationale politie, zoals personeel, specialismen en beheersondersteuning.

Over de rol van het RST als waarborgorganisatie is altijd discussie geweest, aldus Van Vemde. "Bij de totstandkoming van de Rijkswetten zijn de onderdelen financieel toezicht en interventie in de rechtshandhaving de belangrijkste punten van geschil geweest en gebleven. Dat ligt hier uiteraard gevoelig. De landen hebben de ambitie om het zelf te doen. Ze vinden dat het RST voor weinig mogelijk zelfstandig moet zijn, en dat begrijp ik wel vanuit de historie. Daarom wil ik benadrukken dat wij altijd werken onder gezag van het Openbaar Ministerie, dat in ieder land een eigen parket heeft."

Beeld In totaal omvat het team circa 120 mannen en vrouwen: dertig tot veertig lokale politiemensen afkomstig van de korpsen van de Caribische eilanden en zeventig tot tachtig Nederlandse collega's die tijdelijk op de eilanden werken, meestal voor een periode van drie tot vier jaar.

Van Vemde hecht eraan twee misvattingen uit de wereld te

Hoewel net als bij elk researchteam de meeste onderzoeken binnenskamers plaatsvinden, treedt het RST veel meer naar buiten dan vroeger.

Zoeking door rechercheurs van het RST.

helpen. "In de lokale media wordt het RST nogal eens weggezet als een geheime eliteclub. En vanuit Nederland bestaat het beeld van lekker een tijdje werken op een tropisch eiland. Maar wij verschillen niet veel van een gemiddeld rechteam in Nederland. Wij kennen ook onze teleurstellingen. En ik zie hier inderdaad iedere dag de palmbomen en het is hier bijna altijd mooi weer, maar iedereen werkt hard onder soms moeilijke omstandigheden. Dat beeld van een eliteclub is lang blijven bestaan omdat we weinig in de media kwamen. We opereerden veel vanuit de heimelijkheid. Tegenwoordig treden we meer naar buiten en nu begint het beeld bij te draaien. Dat we bij de selectie op zoek zijn naar de beste mensen, dat klopt trouwens wel."

Wiels De vestiging van het RST op Curaçao is al twee jaar voornamelijk bezig met het onderzoek naar de daders van een politieke moord. Op 5 mei 2013 werd de Curaçaose politicus en oppositieleider Helmin Wiels vermoord. Rob van Olst, vestigingshoofd RST van Curaçao en Bonaire: "De vestiging Curaçao besteedt momenteel de meeste tijd en capaciteit aan dit onderzoek. We werken hierin nauw samen met het Korps Politie Curaçao. Eigenlijk zijn het twee onderzoeken. Het onderzoek naar de uitvoerders is voor een belangrijk deel door het Korps Politie Curaçao uitgevoerd. Dat is nu vrijwel afgerond en de verdachten zijn veroordeeld. Deze zaken lopen nu in hoger beroep. Als RST draaien we samen met het korps het onderzoek naar de intellectuele daders."

In het kader van het moordonderzoek kregen de digitaal rechercheurs van het RST versneld de beschikking over het systeem Xiraf, dat onder andere ook bij het Nederlands

Forensisch Instituut, in Rotterdam en in Montreal draait. Alle in beslag genomen data kunnen hierin worden ingelezen en geanalyseerd en zijn vervolgens beschikbaar voor de rechercheurs (met autorisatie) op alle vestigingen. Naast alle dagelijkse vragen van collega's op de eilanden over bijvoorbeeld het uitlezen van GPS-systemen of het verbeteren van videobeelden, ondersteunen de digitaal rechercheurs ook bij doorzoekingen, bijvoorbeeld op schepen of bij bedrijven. Een van de digitaal experts: "Onlangs hebben we ondersteund in een zedenzaak op Sint Maarten. Daar is kinderporno in beslag genomen, die wij konden vergelijken met de internationale kinderpornodatabank, waarop wij ook zijn aangesloten."

Lokaal Het RST werkt volgens het zogeheten twinning model, waarbij een Nederlandse en een lokale medewerker nauw samenwerken om optimaal kennis uit te wisselen. Dit model wordt door meer diensten en samenwerkingsverbanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk toegepast. Van Olst over de waarde van twinning: "De Nederlandse collega's hier zijn ervaren rechercheurs uit alle eenheden en diensten, ze hebben veel kennis en ervaring in het recherchevak. Wij leren onze ervaring uit aan de lokale collega's, die meestal minder specialistische ervaring en opleiding hebben. Maar zij weten hoe het reilt en zeilt. Zij kunnen zaken voor ons duiden. In het complexe onderzoek naar de moord op Wiels weten wij niet altijd precies hoe de

>>

De Curaçaose vestiging van het RST is druk met het onderzoek naar de opdrachtgevers van de moord op politicus Helmin Wiels. In het Waagat werd het moordwapen aangetroffen.

>> politieke verhoudingen liggen en al helemaal niet hoe die tien jaar geleden waren. Jefka, onze lokale communicatieadviseur, en andere lokale collega's weten dat wel. Zij kunnen toelichting geven op bepaalde familiale relaties die je niet op het eerste oog ziet. Dat helpt voor ons begrip. Ook bij doorzoekingen en aanhoudingen is het veel makkelijker als je collega's hebt die verankerd zijn in het korps. Zij kunnen makkelijker zaken in beweging zetten. Het is echt de *best of both worlds*."

Twinning Stef en Gibi zijn als twinning partners beiden projectleider Tactiek van het RST op Curaçao. Stef: "Zeker bij het tactisch team moet je op één lijn zitten als projectleiders. We hebben vaak aan één blik voldoende. En we hebben elkaar nodig. We zijn allebei hulpofficier van justitie, maar ik ben niet bevoegd om hier op te treden. Dus een huiszoeking of voorgeleiding bij een aanhouding moet Gibi doen."

In het zogenaamde twinning model werken een Nederlandse en een lokale collega nauw samen.

Een collega van het Korps Politie Aruba op bezoek bij de digitaal rechercheurs.

Gibi vult aan: "Vanaf het begin van het RST was twinning het beleid. Kennisoverdracht tussen uitgezonden en lokale collega's is daarbij de rode draad. Heel veel dingen zijn hier net een beetje anders, zoals de toepassing van een onderzoeksmiddel of een manier van benaderen."

Stef legt dat uit: "We beschikken over dezelfde middelen en wetten, maar je moet hier soms van de vaste lijn afwijken. Soms moet je procedures even loslaten, anders kom je nergens. Je kunt hier niet altijd lang nadenken voordat je iets doet, want je krijgt geen tweede kans. Het is een klein eiland, iedereen kent elkaar, dus soms moet je heel snel handelen. Bovendien zit het RST in een glazen huisje. Zelf leer ik veel van de manier waarop Gibi met de medewerkers omgaat. Nederlanders zijn vaak heel direct, dat is hier niet altijd gewenst. Je krijgt meer begrip voor andere culturen, denkbeelden en levenswijzen. Ik leer ook dingen relaxter te benaderen."

Hoofden De hoofden van de vestigingen hebben geen twinning partner. Wel wordt de functie van vestigingshoofd altijd expliciet opengesteld voor lokale collega's en op Curaçao werd die de afgelopen jaren ingevuld door iemand van het eiland. Maar de laatste keer waren er geen lokale sollicitanten. Jefka: "Het Korps Politie Curaçao bevindt zich midden in een grote reorganisatie. Mensen blijven nu liever even zitten waar ze zitten. En de functie van vestigingshoofd RST is niet altijd even makkelijk. Op Aruba is de functie eveneens vacant, maar ook daar is niet veel animo. Voor de functies van Procureur-Generaal en president van het Hof waren bijvoorbeeld ook geen lokale kandidaten."

Ondermijnd De zaken waar de RST-teams momenteel aan werken, verschillen per eiland. Van Vemde: "Curaçao worstelt met een grote hoeveelheid liquidaties en atrako's (zie pagina 26-29, red.) en op Aruba zijn problemen met de gevangenis. Op Sint Maarten gaat het qua inbraken en overvallen nu veel beter dan twee jaar geleden, maar daar pakken we de onzichtbare criminaliteit aan, de ondermijnende en corruptieve criminaliteit. De politiek-bestuurlijke beïnvloeding in de rechtshandvingsketen was daar in het verleden aanzienlijk en is dat op onderdelen nog steeds." (Inmiddels is een Algemene Maatregel van Rijksbestuur in voorbereiding, waarmee Nederland de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de ondermijnende criminaliteit overneemt.) Van Vemde: "We hebben de afgelopen jaren een onderzoek naar grootschalige gokfraude gedraaid. Daarin verbood het bestuur mensen om met het RST mee te werken. Zoiets kan een lokaal korps niet zelf aanpakken, door gebrek aan capaciteit en gespecialiseerde mensen. Bovendien is het risico op corrumperende elementen bij een kleine organisatie veel groter. Op Curaçao werken we momenteel ook aan een onderzoek naar een oud-politicus. Hij wordt verdacht van witwassen en valsheid in geschrifte."

Integriteit Van Vemde: “De aanpak van de ondermijningszaken op Sint Maarten zal op een gegeven moment zijn effect krijgen. Er zijn onlangs al wat veroordelingen geweest en er zullen er meer volgen. De mensen die hierachter zitten, zullen gaan ervaren dat voor hun gedrag geen plek meer is in deze landen. Zulke mensen kiezen op een gegeven moment eieren voor hun geld en gaan naar een ander land, waar nog minder toezicht is. Dat is helaas een waterbedeffect, maar het moet duidelijk zijn dat we in de landen van het Koninkrijk dit soort dingen niet tolereren. Dat vinden de lokale ministers overigens ook. Het RST heeft inmiddels zo’n positie dat de ministers weten dat we betrouwbaar zijn en goed werk doen. Daarvoor blijft wel capaciteit vanuit de nationale politie nodig, het vergt behoorlijke investeringen. Maar het levert ook veel ervaring en een verrijking op waar de nationale politie iets aan kan hebben.”

Digitaal expert Matthijs is bezig met de chip-off van een smartphone.

Welkom Rechercheur Niels werkt sinds juli 2012 bij het RST Curaçao. Hij en zijn gezin hebben ervaren dat collega's uit Nederland goed worden voorbereid en begeleid. “Voor collega's die aankomen uit Nederland, is er het protocol Bon Bini ('Welkom' in het Papiamentu, red.). Je wordt ondersteund bij alle praktische zaken, de eerste tijd is er een gastgezin voor je geregeld en als je met je gezin in je nieuwe woning trekt, is de ijskast al gevuld. Voordat je de beslissing neemt om uitgezonden te worden, vinden ook gesprekken plaats met je hele gezin over de keus die je maakt en de consequenties daarvan. Bij terugkeer naar Nederland is al die begeleiding er echter niet. Je moet dus zelf proactief zijn: bedenken en opschrijven wat je hebt geleerd en meebrengt aan nieuwe ervaring en wat je daarmee wilt in Nederland. Anders kom je terug op je oude plek of op een plek die openstaat, en dat is eigenlijk best jammer. Ik heb bijvoorbeeld heel goed leren netwerken met onze partners. Daar zou ik

best mijn werk van willen maken. Maar hoe ik dat bereik, moet ik zelf bedenken. Ik zet dat nu allemaal op papier; mogelijk kan ik het aanbieden bij de databank van politiemensen die bijzondere kennis en vaardigheden bezitten.”

Netwerken Rechtshulpverzoeken horen ook tot het takenpakket van het RST. Criterium bij het oppakken van een rechtshulpverzoek is of het verzoek past binnen de thema's van het RST. Zo geeft de vestiging op Sint Maarten momenteel invulling aan een rechtshulpverzoek vanuit Italië, om daar een beeldbepalende persoon met maffiose contacten aan te pakken. Het boetebeslag omvat honderden miljoenen dollars waarvan een groot deel vermoedelijk is witgewassen via Sint Maarten. In dergelijke maar ook andere onderzoeken zijn de contacten met buitenlandse liaison officers van cruciaal belang. Hans is coördinator Monitoring & Intake. Zijn team van analisten en informatierechercheurs is verantwoordelijk voor analyse en projectvoorbereiding voor alle vestigingen van het RST.

Hans investeert veel in de lokale en internationale contacten. “Vanochtend nog had ik een afspraak met de Canadese liaison officer, over internationale outlaw motorcycle gangs. We zien dat Canadese OMG-leden reisbewegingen maken naar de Cariben. Met de Canadese liaison officer wisselen we daarover dus veel informatie uit.”

Informatierechercheurs zijn op de eilanden sleutelfiguren. “Registratiesystemen zoals de Nederlandse Gemeentelijke Basisadministratie en de politiestructuren functioneren hier beduidend minder dan in Nederland. Je kunt niet even iets

in de systemen checken. Dus om aan informatie te komen, heb je betrouwbare contactpersonen nodig bij allerlei instanties en bedrijven, lokaal en internationaal. Betrouwbare contactpersonen zijn zeer waardevol en daarin moet je investeren. De rol van informatierechercheur is hier dus echt anders dan in Nederland. Als je hier hebt gewerkt, vind je het werken in Nederland eenvoudig.”

Wilt u reageren op dit artikel?

Mail naar rosmarijn.zuring@politieacademie.nl

Voor meer informatie:

www.rst-politie.net (vanaf april 2015)